

Poštnina pavšalirana.

Leto XXII

Šoli, mladini
in učiteljstvu!

Slovenski Učitelj

Glasilo jugoslovanskega
krščanskega učiteljstva

Urednik
Fort. Lužar

Vsebina:

Vzroki zanemarjenosti in vzgoja zanemarjene mladine. Adolf Sadar	169
Priprava na pouk. Korn. Igljč	172
Kaj ovira in kaj pospešuje pouk v čitanju in pisanju na pomožni šoli. Anica Lebar . . .	177
Pomočki vzgojnega pouka. Ljudmila Vider . . .	180
Kultura in književnost	182
Društvena in stanovska kronika	184

1921
Številka 11

Sklad Slomškove zveze:

Jeglič Milko, učitelj	K 40—
Zbirka povodom socialnega tečaja na Brezjah	» 546—
Hafner Franc, učitelj	» 20—
Skupaj	K 606—

Današnji izkaz	K 606—
Prej izkazanih	» 6415·90
Skupaj	K 7021·90

V Ljubljani, dne 8. novembra 1921.

A. Pirc.

Draginjska doklada državnih uslužbencev za čas bolezni. Člen 23 zadevne naredbes se glasi: Ukaznim in neukaznim državnim uslužbencem in slugam, ki so bolni, torej odsotni zaradi zdravljenja in okrevanja, se izplačuje ta dnevna samo za dobo šestih mesecev v teku enega leta, ne glede na to, ali prehaja čas bolezni iz enega koledarskega leta v drugo. Onim, ki so izza dne 1. januarja t. l. že bolni tri mesece, je dne 30. junija ustaviti izplačevanje draginjske doklade, ki bi jim pripadala po tej uredbi. (Uradni list št. 68 z dne 21. junija 1921.) — Za ukinitve te naredbes so se oglasile vse učiteljske organizacije.

Prepovedano politikovanje v šoli. Predsedstvo pokrajinske uprave je naročilo višjemu šolskemu svetu, da ima vse okrajne šolske nadzornike, ti pa vsa šolska vodstva opozoriti, da so odslej v šoli strogo prepovedani vsi politični govori, kakor tudi sploh vsako razpravljanje političnih vprašanj. Vsako kršenje te odredbe se bo disciplinarnim potom kaznovalo.

Zakon za meščanske šole. Glavna komisija v ministrstvu za prosveto je izdelala zakon za meščanske šole v osvobojenih krajih. Razveljavljen je zadevni avstrijski zakon.

Prva srbska ali hrvatska čitanka za slovenske osnovne šole. Priredili Iv. Lèsica, P. Lokovšek in dr. R. Molè. Odobrila Pokrajinska uprava za Slovenijo, oddelek za prosveto in vere. V Ljubljani 1921. Cena 6 D. Založila in natisnila Učiteljska tiskarna. — Čitanka je dobro sestavljena in se priporoča v nakup. — Enako se priporoča

Druga čitanka (Slovenske čitanke za osnovne šole: Drugi del). Sestavil E. Gangl. Odobrilo poverjeništvu za uk in bogočastje. V Ljubljani 1921. Cena 7 D.

Šolski imenik šolskih oblastev, osnovnih, meščanskih in srednjih šol ter učiteljstva v Sloveniji. Sestavil in izdal višji šolski svet v Ljubljani 1921. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 40 K.

Vsem šolskim vodstvom. »Jugoslovenska Matica« je poslala vsem šolskim vodstvom na ogled radirke, ki jih je založila v njeno korist domača tovarna »Vulkan« in pa mladinsko knjigo »Malaj in Malon«, ki jo je izdalo založništvo »Jug«. Iz nerazumljivih vzrokov pa vračajo nekatera šolska vodstva na ogled poslano radirke in knjigo »Malaj in Malon«. Ker so radirke dobre kakovosti, zelo cene, domač fabrikat in v korist »Jugoslovenske Matice« in ker je »Malaj in Malon« cena in prvovrstna mladinska knjiga, zato upamo, da vračajo nekatera šolska vodstva oboje le iz nespornostnega. Nujno prosimo zato vsa cenjena šolska vodstva, da na ogled poslano stvari uporabijo ter razširijo med narodom ter da pomagajo »Jugoslovenski Matici« v njenem delu. Mirno moremo reči, da je bilo dosedaj slovensko učiteljstvo steber »Jugoslovenske Matice« in zato trdno upamo, da nam bo še v bodoče v močno podporo. Zato ne preslišite naše prošnje in bodite naši sodelavci, kakor to zahteva glavna tradicija učiteljstva.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXII. LJUBLJANA, 15. novembra 1921.

ŠT. 11.

Vzroki zanemarjenosti in vzgoja zanemarjene mladine.

Adolf Sadar.

(Dalje.)

Vzroki zanemarjenosti naših gojencev.

Da boste bolje spoznali vzroke zanemarjenja in moralne pokvarjenosti, hočem navesti nekaj praktičnih zgledov iz življenja naših gojencev pred vstopom v zavod. Mi imamo sedaj okoli 50 gojencev in niti o 10 izmed teh ne morem sigurno trditi, da so živeli v normalnih družinskih razmerah; če pa so, ni mogoče dognati, če ni kak skriven vzrok npravstvene boleznii. Zgledi:

1. Oče čevljar, mati babica. Oče bil v vojni službi, mati malo doma in preveč popustljiva; sinček se pričel potepati, zašel v slabo družbo in izvršil majhne tatvine (med, zajce). Dasi v 17. letu, vendar zelo otročji, igrav, razposajen in lahkomišljen, sicer mirne narave.

2. Oče — alkoholik — se klati neznano kje po svetu, mati umrla, se za otroke ni brigala. Bil že v mladosti zelo len in lažnjiv, zanemarjal šolo in pričel krasti. Miren, a slabič s slabo voljo in brez odporne sile.

3. Dečkova nezakonska mati je bila hči očetove žene iz prvega zakona, a vendar je žena fanta zelo rada imela. Oče muzikant in lahkoživec. Žena, dečkova krušna mati, je bila vsa hroma in na pol slepa, zato ga ni mogla nadzorovati in je zašel v slabo družbo, ki je začasa vojne izvrševala precej drzne tatvine po ljubljanskih izložbenih oknih, dvoriščih, podstrešjih, na kolodvorski vojni pošti in po okolici. Zelo domišljav, nestalneга značaja, a nadarjen, telesno slabo razvit.

4. Mati nemoralnega vedenja, lena in kradljiva, oče umrl. Ni čuda, če bi materinega zgleda ne bil posnemal in pričel krasti. Telesno zaostal, duševno bister deček, le z očmi in rokami ne more biti miren, posebno če je malo razburjen.

5. Oče je bil kostanjar in sodavičar na Dunaju, mati prevzela za njim obrt in se za vzgojo otrok ni mogla dosti brigati. Zašel med dunajske »Plattenbrüderje«, zahajal ponoči po kavarnah in pričel izvrševati najprej žepne, potem pa druge tatvine in vlome. Velikomestna družba ga je ugonobila. Sedaj je v deželni bolnišnici bolan za tuberkulozo.

6. Nezakonska mati bila premeška z njim, zato začel izvrševati razne goljufije. Kot vajenec je na račun mojstra delal po prodajalnah dolgove, pozneje kot kolporter pridržaval denar za prodane liste, mati pa plačevala za njim. Bil odpuščen, da gre v podoficirsko šolo, pa ni bil sprejet in ga ga potem mati skušala spraviti zopet v uk; pa ni nikjer obstal, temveč začel po starem delati. Zelo domišljav in lažnjiv. Eden tistih, ki laže, da sam sebi verjame (pseudol. phant.). Sogojencem je n. pr. z vso resnostjo trdil, da mu je ekscesar Karl dal cigaro. Ni bil zmožen govoriti resnice.

7. Nezakonska mati služi v Gradcu, babica mu je pa dala že otroku piti vina, da je bil večkrat pijan. Rad se je igral z ognjem, »ker mu je odpadlo, ko se je svetilo« (pyromanija). Šolo je zanemarjal, denar za šolske potrebščine zapravljaj. V službi ni nikjer obstal. Kot 12 letni deček je ukradel teti in drugim strankam čez 300 K denarja in jim še grozil, da bo zažgal hišo in se obesil, v resnici je zažgal mejo, denar pa po večini zapil. Trmast, sicer pa zelo živahen in šegav deček.

8. Oče alkoholik, zelo strog, mati pa premeška. Za časa očetove odsotnosti pri vojaki je zašel v slabo družbo in začel popivati. Enkrat je očetu vzel 100 K in jih zapil. Mati je očetu očitala, da jih je on zatajil in zapil, zato ga je oče hotel pretepati, mati ga je pa branila. — Pozneje je vzel teti v pijanosti denar, da si bo kupil kolo in se odpeljal v svet, ker je bila doma velika revščina in ga je oče podil od doma. — Zelo ubogljiv in priden. Sedaj služi blizu mesta in ga gospodar hvale.

9. Mati revna dninarica ga preveč razvadila in mu vse dovolila ter ga zaščitila proti drugim ljudem, a sinček ji je njeno slepo ljubezen nehvaležno povračal. Začel je že v 2. razredu izmikati najprej součencem, potem tudi učitelju šolske potrebščine in slednjič nadučitelju iz pisarne denar, nabran za po potresu oškodovane prebivalce Brežic in Krške vasi. Večji del denarja se je dobil pri materi, ki mu je dajala potuho. Zelo trdovraten lažnjivec, ki ni priznal zlepa svoje krivde, tudi z deklicami je imel znanje in pil rad vino in žganje. — Nadarjen, a zelo priliznjen, hinavec in neodkritosrčen.

10. Že kot 10 leten deček večkrat pobegnil od doma in se klatil ter pričel krasti. Materi je vse pobral, kar je le mogel in bil zelo surov proti njej. V uku in službi ni nikjer obstal. — Trmast in svojeglav. Ker mu mati poredkoma piše, je večkrat ves obupan. Kaže znake mongolizma.

11. Mati beračica, že tretjič poročena z beračem. Jemala ga je s seboj, da se zgodaj navadi obrti, iz vsake službe ga je izvabila. Sin jo je kmalu prekosil in pričel vedno drznejše krasti. — Predrzen, a za delo še dosti priden.

12. Begunec iz Černovic. Očeta in mater zgrešil ob priliki ruskega napada na mesto in se potem vlačil z vojaki nekega hrvatskega domobranskega polka po raznih bojiščih ter se vrnil z njimi v Zagreb. Odtod je prišel v Ljubljano in bil oddan v naš zavod. — Nekoliko trmast in

svoje glav, a drugače kaže v vsem ves drugačen značaj ko drugi gojenci-Slovinci, hudoben ni v splošnem.

Razen tega imamo še drugega begunca iz Goriške, čigar usoda je slična temu slučaju, le da ni zašel ta med vojake, temveč med cigane.

13. Slučaj iz boljše družine. Fant je edini sin in je študiral 5. realko. Starši so ga dali v nek dijaški dom, da bi bil pod boljším nadzorstvom, kjer je pa imel preveč prostosti. Začel je zahajati v kavarne in se seznanil tu s tihotapci in verižniki. Ker je že začel gledati po deklicah in rabil za to precej denarja, je obesil ščlo na klin in se začel pečati s tihotapstvom in verižništvom. Iz Ogrske je prenašal živila in tobak v Gradec in na Dunaj in pri tem dobro živel. Ko je zvedel oče zanj, ga je dobil zopet domu, a mu je vselej ušel in še doma kaj odnesel za potnino. Zašel je potem tudi v rdečo armado na Mažarskem, pa bil ujet od Rumunov. Ko se je vrnil okrog novega leta 1920 domov iz ujetništva in ga je oče silil nazaj k študiju, je pobegnil od doma in se podal v Gradec. Tu je nakupil več namiznih prtov sumljive provenijence in jih prinesel v Ljubljano na prodaj, a policija ga je prijela in oddala sodišču. Ker mu ni bilo moči dokazati kake krivde, ga je sodnija oddala v naš zavod. Je sicer zelo dostojnega vedenja, le kadar se čuti od nadzorovalnega osebja kaj užaljenega, postane malo drzen. Dela rajše, kakor se uči. V kratkem ga misli oče oddati v neko veliko lesno obrt na Hrvatskem v uk za nadzorstvo in pisarno. Ker je prebil medtem že skoro svojo razvojno dobo in prišel s svojimi drznimi čini prav do roba prepada, ki bi mu za večno pritisnil sramotni pečat na čelo, upam, da bo prišel do spoznanja in krenil zopet na pravo pot.

14. Slučaj imbecilnosti. Deček je pritlikave rasti in ima veliko glavo (makrocephalia). Oče in mati se zaradi obojestranskega nemoralnega življenja ločila, oče šel v Ameriko, mati je pa sedaj tu; za otroke se kratkoma malo ništa brigala. Deček je živel pri starem očetu, ki se sam živi z beračenjem, v največji revščini in brezdelju. Na vprašanje: »Kaj si delal doma?« odgovori: »Za pečjo sem ležal.« To se mu pa tudi pozna, za nobeno delo ni zmožen. Neokreten je in počasen in tudi v šoli ne napreduje, dasi je priden in se trudi, zelo zelo počasi. Prišel je v zavod telesno tako zanemarjen, da se je morala bolniška sestra več dni truditi, preden mu je izginila skorja nesnage, ki se mu je nabrala na životu. Ta ne spada v naš zavod, ampak v poseben zavod za slaboumne, ki ga pa žalibog še nimamo, toda ker je miren in ubogljiv, nam ne dela nadleže.

Naj bo dovolj teh tipičnih slučajev, drugi so jim precej slični, dasi ima skoro vsak kaj posebnega. Vzroke zanemarjenosti in moralne pokvarjenosti iz njih lahko povzamete skoro vse.

V z g a j a l i š č a. Glede na vzroke in stopnje zanemarjenosti bi bilo treba deliti vsa vzgajališča zanemarijene mladine na take za normalne in abnormalne; prve zopet ločiti po starosti, druge pa po stopnjah abnormalnosti.

V Sloveniji imamo dosedaj le dve vzgajališči: eno privatno na Rakovniku, in naše poprej deželno, a sedaj državno, ki se namerava preseliti letos v Kočevje in se tam sčasoma tudi razširiti. (Natančneje o ustroju vzgojevališč za zanemarjeno mladino glej v tozadavnem mojem spisu, ki ga je izdala lansko leto Slovenska šolska matica v zvezku »Skrbstvena vzgoja«).

Namen vzgajališča je npravstveno zanemarjene in moralno pokvarjene dečke vzgajati versko in npravstveno tako, da resnično in uspešno nadomestuje:

a) vzgojo staršev ali domače hiše,

b) glede pouka in izobrazbe pa osnovno, kmetijsko ali obrtno nadaljevalno šolo take vrste, da do nje čuti mladina veselje po svojih duševnih in telesnih zmožnostih in da more ob izstopu na pošten način lahko samostojno si služiti svoj kruh. Vzgojališče naj vzgaja npravstvene značajel

(Dalje prih.)

Priprava na pouk.

Korn. Igljč.

(Dalje.)

Dodam sedaj nekaj primerov iz moje poblizje priprave na pouk v posameznih učnih predmetih. Vzemimo nižjo skupino, 1. šolsko leto.

Branje. Pouk po Gabrškovem abecedniku, nove izdaje. V počitnicah si pripravim celo zbirko povestic, normalnih besed, slik, iz kojih razvijam tekom šolskega leta posamezne glasove in črke in to gre igraje n. pr. iz povestice »Martinček na mostu« se razvijeta na prav zanimiv način glas in črka »M«; iz povestice »Češnja in kos« pa glas in črka »Č«; iz povesti o srpu, pa glas in črka »s« itd.

Memoriranje. Za pesmice pripravim primerne slike, seveda ne umetniško dovršenih, ki pomorejo k lažjemu memoriranju.

Pisanje. Pred šolskim letom si priredim stensko sliko, kot zbirko temeljnih, osnovnih črt (spodnji lok, zgornji lok itd.) kot predvaje za pisanje črk in števil. Predvaje za pisanje se neumorno dan na dan uporabljajo in ko jih skončamo, se vrši pisanje črk, števil brez težav z najboljšim uspehom. In to je neprecenljiva priprava na pouk v pisanju.

Nazorni nauk. Ta mora biti v resnici nazoren; predmete, ki se obravnavajo, kažem otrokom, če le količkaj mogoče, »in natura«. Vsa ta ponazorila — in čim več, tem boljše — si pripravljam že o počitnicah. Par primerov. Za obravnavo barv je pripravljena zbirka papirnatih lističev raznih barv. Predno obravnavam — mačko, si izposodim pri sosedu živega mačka in ga prinesem v šolo. Mače je prav krotko in kakor ustvarjeno za šolska eksperimentiranja.

Za učno snov: Zdravje si pripravim na šolsko mizo pipo, protialkoholne in druge slike. Češnja se obravnava pri nas v prvi polovici maja,

v dobi cvetja, deloma pa koncem junija, v dobi zrelosti. Bučo obravnavam o pričetku šole, v drugi polovici septembra, ko so ponazorila »in natura« na razpolago, in sicer bučevina, buče, cveti, muhe na buči, pečke itd. Vse to si pripravim pred obravnavo.

Kaljenje rastlin. En teden pred obravnavo napolnim dva lonca s prstjo, enega s suho, drugega z mokrotno, in vsadim vpricho otrok v vsakega po pet bučnih pečk. Lonca postavim na okno v učilnici. V osmih dneh se vidijo kali, korenice, pozneje stebeljca itd. itd.

Računstvo. Ponazorovanje števil od 1—10—20. Imam pripravljeno škatljo v šolski omari. V njej je po 20 laških orehov, suhih hrušk, kock, kamenčkov, svinčnikov, peresnih škatljic. Pred računsko uro pripravim to zbirko k šolski tabli poleg računala; predalnik s tremi predali se obesi na tablo. Učenci jemljejo ponazorila iz zbirke in jih devajo v predalnik. Izborna priprava za ponazorovanje osnovnih števil od 1—20 ter za računске operacije v istem številnem obsegu. Otroci prvenci imajo tudi svoja računska ponazorila; namreč vsak ima po 10 fižolov ali kaj podobnega pred seboj na klopi v globini za svoje računске operacije; prsti na rokah so otrokom kaj pripravno računsko sredstvo.

Petje. Pesmi, ki jih vzamemo v prihodnjem šolskem letu, se naučim na pamet med počitnicami, in sicer: 1. besedilo (tekst) in 2. melodijo. Pripravim v učilnico tudi svoj harmonij za pevske vaje. Ta harmonij, imenovan didaktofon, je v prvi vrsti konstruiran za naše namene. Izdelovala jih je svoječasno tvrdka Lenarčič na Vrhniki. Ima pa to veliko prednost pred navadnim harmonijem, da se lahko prestavlja klavijatura naprej ali nazaj, kar omogočuje, da se igra lahko ena in ista melodija ali pesem v različnih nižjih ali višjih tonih, durih oziroma molih, ne da bi bilo treba spreminjati note ali pritiskati na druge tipke. Didaktofon zasluži v polni meri svoj častni naziv in je izboren pripomoček pri vežbanju šolarskih in cerkvenih pevk, ki jih itak rekrutiram iz šoli odraslih deklic.

Telovadba. Mladinske igre. Teh se vadijo otroci le na prostem; prostora je dovolj v bližini šole. Sta namreč dve dolinici, ena vrh druge; ena odločena za dečke, druga za deklice. Tu se zbira šolska mladina dan na dan med odmorom dopoldne in popoldne ter igra pod mojim nadzorstvom razne priljubljene mladinske igre. Te igre vabijo otroke v šolo; šolski obisk je mnogo boljši; otroci vzljubijo učitelja. Iger se privadam najpreje sam med počitnicami; prireditelj istih mora biti brezhubna. Med igre se vpletajo že znane, priučene, lahke ritmične pesmice.

Primeri iz priprav 2. in 3. šolskega leta.

Branje. O počitnicah že si izbiram iz berila berilne sestavke, ki bodo času, kraju primerni. Vzajem po navadi le malo berilnih sestavkov, obdelam pa to izbrano snov najpreje sam in sicer temeljito glede vsebine, izrazov, vzgojnih momentov. Od teh sestavkov si prisvojim vsebino. Poskrbim v tem prostem času za vsakojaka v teh berilnih

sestavkih porabna nazorila, v prvi vrsti seveda ona »in natura«, potem pa slike.

Vzemimo dva zgleda: Gabršek, I. Berilo, 15. Pastirji pri jaslicah, obravnavam sestavek sredi decembra. Prinesem v šolo priproste jaslice, jih postavim na šolsko mizo, oziroma na omaro, ali v kot, in jih pustim tamkaj čez božične praznike.

83. Ujeta ptica. Prinesem kletko s kanarčkom v šolo. Ogledamo si kletko, ptička.

Prepisovanje in napisovanje. Da se pospeši to dvoje, sem dal popraviti dve zavrženi stari šolski tabli in jih pritrditi k steni. Štirje učenci se lahko obenem vadijo na šolskih tablah v prepisovanju in napisovanju, oziroma lepopisju. Krede se porabi res mnogo, a to ni slabo znamenje za šolo.

Povesti iz pripovedovalnega nauka se navadimo pripovedovati že o počitnicah v domači, priprosti besedi — pa brez knjige v rokah. Isto zahtevam od učencev; s tem se vadijo otroci prostega izražanja in pripovedovanja. In to so prave priprave na pouk za poznejše spisje v višji skupini.

Računstvo. $46 + 35 = ?$ Pred poukom napišem na šolsko tablo par takih računov. Nato iščemo z učenci na računalu in na tabli rezultatov; nazadnje se vadimo iz računov. Primerne, priproste uporabne naloge si pripravim že o počitnicah.

Risanje. Slične priprave kakor pri pisanju: predmeta sta si v bližnjem sorodstvu! Risanje in opazovanje temeljnih črt na posameznih predmetih in poglobilne vaje v tem šolskem letu. Ta vaja je pogostokrat na vrsti; odločen ji je čas pred pričetkom pouka.

Primeri iz višje skupine učencev.

Branje. Berilne sestavke vzgojne tendence odbiram, kakor že omenjeno, med počitnicami. Jemljem jih malo, pa te temeljito. Priučim si vsebino, da mi je mogoče otrokom priprosto, zanimivo, s poudarkom brez knjige v roki pripovedovati; premotrim popreje že nenavadne izraze in jih v pojasnilo nadomeščam z navadnimi priprostimi ter poskrbim za kolikor mogoče ponazorovanje vsebine.

Par primerov! Tretje berilo Josin-Ganglovo: a) 57. Sv. Martin. Tendence: ljubezen do ubožcev, torej današnjim socialnim razmeram prav primerna učna snov. Jaz sam sem prijatelj ubožnih ljudi, torej mi ni treba izgubljati mnogo besed; priprava na to učno stopnjo je s tem že podana; kajti zgled vleče. Tik šole je zidano znamenje z lepo sliko sv. Martina, našega župnijskega patrona. — b) 60. Zimski večer. Vsebina: Oče ima hčerko in edinega sina; ta mora v vojno in pade, oče se ga pogosto spominja, osobito v dolgih zimskih večerih. Ponazorilo v tem času je kar v vasi: tak oče s hčerko na posestvu, edini sin Janez mu je padel v svetovni vojni; oče se ga mnogokrat spominja. — c) 42.

Spominjaj se smrti! Umrlo je nenadoma v bližnji vasi mlado, brhko dekle. Porabil sem to priliko; vsebina te prelepe pesmi je bila prav primerna.

Pisanje. Jaz imam v našem gorskem kraju, kjer ni nobene trgovine, precejšnjo zalogo raznih šolskih potrebščin: zvezkov, peres itd. In ta zaloga mi je tudi nekaka priprava na pouk v pisanju in risanju, ker posredno pospešuje dobre uspehe v teh učnih predmetih.

Kako? O počitnicah že določim, oziroma poskrbim posameznim oddelkom učencev primerne zvezke. Kakovost papirja, lineatura, oblika odločujejo. Ia papir je za prepisovanje skrbno izdelanih in popravljenih pismenih izdelkov, IIa papir pa za koncepte, vajo. Peresa si preskrbim le prvovrstna. Črnilo si pripravljam sam iz tintnega praška; lepa pisava je odvisna in ne malo od primerne črnila. To mi potrjuje moja dolgoletna izkušnja ravno v tem učnem predmetu, v pisanju. Dosegel sem večkrat nenavadne, krasne uspehe. Črnilo bodi svetle barve, lahko tekoče s peresa, ne jedko, da ne objeda peresa in papirja; peresa naj se po končanem pisanju vedno prav skrbno osnažijo. Kaj vam priporočam, tovariši? Vam se ni treba ukvarjati s to trgovino kakor meni, a v našem interesu je, da greste prilično osobito o pričetku šole v domače bližnje trgovine, ki prodajajo šolarjem šolske potrebščine, in se pomenite s trgovci, oziroma zahtevate od njih, da se ozirajo pri naročanju šolskega blaga na prej navedene zahteve. Trgovci — brez te kontrole — imajo navado, da si naročajo manjvredne šolske potrebščine, da imajo le mnogo dobička, škodo iz tega neznanja trpi pa — šola. Tovariši, nastopajte energično, brezobzirno nasproti takim ljudem; škartirajte, prepovedujte razpečavanje slabega blaga. Tudi to je Vaša priprava na pouk.

Spisje. Pripravljam si pred pričetkom šole vzorce kratkih, jedrnatih, v domači besedi, v domačem slogu sestavljenih pisem, upoštevajoč tu šege in navade ljudstva in drugih v vsakdanjem življenju najbolj potrebnih in porabnih opravičnih sestavkov, kakor: poštna nakaznica, poštna spremnica, dopisnica, položnica, brzojavka itd. Kombiniram te sestavke; te kombinacije so velikega, praktičnega pomena. Predvsem pa skrbno popravljam in pregledujem vse pismene izdelke učencev, vsak dan sproti. Kadar sem puščal to delo v nemar, sem se kesal. Otroci zapazijo mojo malomarnost, pa me takoj posnemajo, in kako? Izdelovali bodo spise od dne do dne bolj zanikrno; slog, pravopis, zunanja oblika so kmalu pod vsako kritiko. Tovariš, poskušaj in prepričaj se boš kmalu o tem! Korektura prostih spisnih nalog, osobito učencev manjnadarjenih, povzroča mnogo truda in premišljevanja, toda oboje se kmalu hvaležno poplača.

Računstvo. Operacije do 1000 in čez tisoč. V počitnicah oskrbim za zadostno število takozvanih »poštevank«, tiskanih na debelejšem papirju. Te poštevanke toplo priporočam. Iz njih se uče otroci množenje raznih osnovnih števil: 1. množenje števil od 1—10 ali »mala poštevanka«, 2. množenje števil od 11—19 ali »srednja poštevanka« in 3. množenje

števil 10, 20, 30... 100 ali »velika poštevanka«. Zahtevam odločno od učencev višje skupine, da jih znajo kakor »očenaš«, kajti one so glavni temelj računstva, temelj ustmenemu in pismenemu množenju in deljenju in neobhodno potrebne v vsakdanjem življenju.

Velike važnosti so dobre, uporabne in praktične naloge, ki oživljajo ves računski pouk. Uporabe pa morajo biti vzete iz življenja, pri nas prilagojene kmetskimi potrebami. Ako jih ne nudi računica, jih kombiniram sam v počitnicah ter napisujem v svojo takozvano »Zbirko uporabnih nalog«, kjer so razvrščene po posameznih računskih operacijah.

Važno je nadalje, da se otroci v šoli kaj pridno vežbajo o rabi novcev in mer. Novce kažem vse »in natura«, učenci štejejo novce, menjavajo, plačujejo, »dajejo nazaj« iz novcev itd.; na tehničnici se vadijo tehtati različne stvari, merijo dolžine, višine itd. ter napisujejo mere, teže z decimalnimi števili; kilometer imamo izmerjen, izmerimo ga v pričetku šolskega leta, od šole do Ankovčeve hiše na Konfinu; približne dolžinske mere: cm, dm, mm, m ponazorujejo na rokah, cm = noht, mm = črno za nohtom, dm = prst sredinec, m = poldruha roka raztegnjena v vodoravni legi; m² = sem si napravil sam iz štirih palic; za ponazorilo »hl« mi služi domači čeber, držeč prav blizu 100 l; itd. itd.

O počitnicah tudi metodično proučavam razne težje računske operacije, da bi jih učenci lažje umevali.

Prirodopis. Moje načelo je tu: ponazoruj, kolikor le mogoče; kaži objekte iz živalstva, rastlinstva, rudinstva otrokom, če le mogoče »in natura«. Ko obravnavam psa, pripeljem svojega »pazija« v šolo, velikega prijatelja otrok, zapovem mu na oder; isto pri obravnavi mačke; kokoš prinesem v učilnico, rjavega hrošča tudi. Posebno zanimiva je bila letos obravnava gada-modrasa ob navzočnosti g. nadzornika! Privlekel sem iz primerne shrambe živega modrasa, držeč ga krepko za vrat, da je široko zazijal, da se mu je potisnila gornja čeljust naprej, da sta se postavila strupena zoba pokoncu; pomolil sem mu kos steklene šipe v žrelo, da je vsekal z zobovoma na šipo in spustil nanjo kapljici strupa; otroci so opazovali glavne, karakteristične simptome strupenih kač, in sicer: predvsem oni temni rogljati trak po hrbtu, na temenu podoba črke V, srčasto obliko glave, dva trnu podobna votla zoba, podolgasto očesno zenico.

Da sem prepričal otroke in druge tudi neverjetne Tomaže, da so smokulje ali rjave kače in druge njim podobne naše nestrupene kače res brez strupa, sem si spuščal take kače, seveda žive, pa tudi zelencekuščarje za srajco ali rokav... O kuščarju trde namreč babjeverci, da »zleze za kožo«. Toda — glej ga »šenta«! Oglasil se je korajžni Janezek in rekel: »Učenik že znajo, — naj ga pa jaz denem... predrt; veš, ga »panajo«.

Prirodoslovje. O počitnicah pregledam posamezne aparate, ako so še porabni za eksperimentiranje. Delam poizkuse kar po vrsti, ki jih bo napraviti prihodnje šolsko leto v šoli vpričo učencev. S tem si

pridobim potrebne spretnosti v eksperimentiranju, kar je v prirodoslovnem pouku velike važnosti. Prepuščam pa to poizkušanje o priliki tudi otrokom, kar se jim zelo dopade. Prirodoslovne ure napravljajo mnogo zabave; suhčparne so pa, ako se vrše poizkusi samo v — berilu!!

(Dalje sledi.)

Kaj ovira in kaj pospešuje pouk v čitanju in pisanju na pomožni šoli.

Anica Lebar.

(Dalje.)

Tu naj se otroci vedoma vadijo uporabljati pridobljeni besedni zaklad.

Vse te vaje smemo imenovati govorne zdravstvene vaje, ker z neprisiljenim, a vendar resnim vplivom, polagoma, a strnjeno odpravljajo govorne napake. Te vaje zahtevajo le počasno postopanje. Večkrat se je treba zadovoljiti tudi z nepopolnimi uspehi, da se pri otrokih vzdrži zaupanje v sé, ki je zelo važen činitelj pri tem pouku. Zato tudi ni varčevati s pohvalo. Četudi spočetka ne gre vse gladko in uspešno, gotovo pa gre korak za korakom k boljšemu.

Kako pa izvršuje pouk to svojo nalogo?

1. z vzornim učiteljevim govorom,
2. s prilaščanjem govorne vsebine,
3. z zadostno vajo govora,
4. s sistematično nego govornotehničnih in glasofizioloških strani pouka.

S tem, da razredni učitelj uči vse predmete v razredu, izvršuje mnogo koristnega za govorni pouk. Na ta način more razredni učitelj pri vseh predmetih paziti na to, kar je potrebno za njihov govorni razvoj. Saj se s svojim poukom obrne prav do vsakega posameznika, ko izbira ono snov, ki je zanj prikladna. Njegov govor je otrokom vzor, po katerem se jim govor izobrazuje. Izkušnja, da si baš slaboumni otroci radi prisvajajo katerekoli nenavadne, zlasti pa surove izraze, ga obdrži čuječega.

Da dobe besede vsebino, je treba nazornih in jasnih predstav. Nazorni nauk ima tu važno nalogo. Skrbeti mu je za vse one predstave, ki jih rabi govorni pouk. Seveda pri tem ni gledati na množino, nego mnogo bolj na pravilnost in jasnost predstav, ki naj tvorijo pojme. Pravilne predstavne slike je moč prisvojiti najhitreje in najgotoveje v občevanju z resničnimi stvarmi. Na ta način se uporabljajo vsi čuti in se razširi nazorni obseg, ki je preskrbljen z zadostnim miselnim materialom in istočasno zgovorimi vsebinami. S tem je odvrnjena nevarnost, da bi otroci rabili imena brez pravih predstav, t. j. besede brez vsebine. V nazor-

nem nauku naj se govorne vsebine, t. j. pravilni pojmi, res doživljajo, pridobivajo, izdelujejo. Podavane one snovi, ki je otroci ne morejo doživeti, pridobiti in izdelati, seveda prevzame učitelj (zgodbe, zgodovino i. dr.). Paziti pa mora, da to snov uredi tako, da je dostopna otroški domišljiji in da jim ne ovira njihovega mišljenja. Zato naj novo snov po potrebi razdeli in jo z otroškim sodelovanjem spoji z onimi predstavami, ki so že v njihovem predstavnem obsegu. Te otrokom že lastne pojme rabijo potem nadalje za osebe v povesti, zgodbi, zgodovini, zastopajo njihovo stališče in si tako prisvoje vsebino, ker je vsaj deloma prežeta z njihovimi lastnimi pojmi. Tudi pravo čitanje skrbi za vsebino besed. Mehanična čitalna spretnost, t. j. vezanje glasov, zlogov in besed, čim brže tem bolje, ne zadošča. Pravilno čitanje se mora bližati pravilnemu govoru, biti mora enotnost oblike in vsebine, ki odgovarjata otrokovim zmožnostim. Čim bolj živo deluje čitalna vsebina, čim bolj vzbuja in pospešuje sodelovanje, tem bolj je v stanu dobro vplivati na izraz in bogatiti besedni zaklad. Pri živahnem, zanimivem pouku se brez vsega nadaljnega zbudi želja za pripovedovanje. Četudi morebiti uide kakemu otroku na rovaš discipline vmesni vzklík, ga ni grajati ali zadrževati. Vzklíki nevolje, srda, gnusa nad dejanjem v povesti ali zgodovini delujočih oseb zahtevajo neposredno tudi utemeljevanje. Zato naj učitelj ne zamudi prilike, da vpraša: zakaj? Ta način pouka, ki da otrokom priliko, da razmišljajo in izražajo svoje misli, ne dá zastareli in pretirani vprašalni »metodi in »umetnosti« v odgovarjanju nikjer dostopa. Saj je trgala in razdvajala enotne predstave, mrtvičila veselje do govora, mesto da ga vzbuja, utrujevala je, mesto da poživlja. Ustni izraz ni prišel do veljave, ker so bili odgovori le mehanični in miselno sodelovanje nezadostno.

Glavno delo pri negi govora gotovo prevzame nazorni nauk. Način obravnave nazorne snovi mora biti tak, da vzbuja razmišljanje in pospešuje sodelovanje, zlasti sodelovanje govora. Samodoživljanje, neposredno razmerje do obravnavane snovi sta glavni sredstvi za notranjo živahnost sodelovanja, h katerima se pridruži sama po sebi vnana živahnost, zlasti v pripovedovanju. Ta učni uspeh je treba izkoriščati tako, da otroci pripovedujejo vse, kar so doživeli, opazovali, izdelali. — S temi vajami se ne začne nikoli prizgodaj. Spočetka je govorno sodelovanje otrok le malenkostno, pomanjkljivo in zahteva od učitelja mnogo potrpljenja zlasti v formalnem oziru. Pedagoškemu taktu pa je prepustiti, kdaj je pričeti s popravo napačnega izraževanja, ne da bi trpel otrok v svojem mišljenju. — Vedno in strogo popravljanje otrokovega govora je kvarno. Otroci postanejo boječi in zakrknjeni. A vendar je središče govornega pouka prosto ustno izražanje. Pripravljalnemu razredu pripada naloga, da prične s prvimi pojmi in vajami govornega pouka. Če je vsak začetek težek, je začetek tega pouka najtežji, ker se mu stavijo nasproti skoro nepremostljive ovire. Tu manjka govora, tam veselja zanj, zopet drugje je le mehaničen, brezmiseln govor. Mnogo samozatajevanja je treba, ko stopa učitelj zopet in zopet v nižino k otrokom, da poizkuša, na kakšen

način in s katerimi sredstvi naj prične s svojim delom, da jim priobči prvotne pojme in z njimi pravilne izraze. Če kje, je tu učiteljeva osebnost vse. Osebnost je, ki zbuja življenje in pripravlja pot za govor, ko morda že itak malenkosten žarek zanimanja zanj še spi. Učiteljeva osebnost je zopet, ki stopa otrokovim težnjam naproti, ker jih pozna in razume. Vodi jih na prosto, igra se z njimi, prinaša jim stvari, ki jih otroci žele, sploh se vživi v njihovo otroško obzorje in — postane z njimi otrok. S popolnim življenjem v otroških sferah se učitelju posreči, da otroke telesno in duševno dvigne, zlasti pa oživi v njih naгон po pripovedovanju. Na ta način pripravi govornemu pouku tla, na katerih pomožnošolski pouk začne svoje delo.

Opozoriti je še na govorno-tehnično stran izražanja. To prevzame artikulacija v metodično nego. Za potrebo in važnost artikulacije kot predmeta govori nejasnost, nepravilnost in nepopolnost v izražanju, ki je nekaka kronična bolezen pomožno-šolskih otrok. Smotrene vaje govoril za pravilno tvoritev glasov so prvo sredstvo zoper to bolezen. Neža govora pa se pravzaprav prične z nego sluha. Brez sluha ni pravilne artikulacije, t. j. tvoritve glasov. — Pri razvrstitvi snovi za artikulacijo naj ima razrednik povsem prosto roko, ker mora predvsem spoznati govorne težkoče in izbrati primerne vaje za njih odpravo. Izkušnja je pokazala, da je mogoče s skrbnimi, trajnimi vajami odpraviti ali vsaj omiliti fiziološke napake govora pomožnošolskih otrok.

Tudi delo roke je treba pritegniti k skupnim vajam. S temi se vadí otrokov čut za oblike, spomin zanje pa se jači. Glavno delo pri vajah roke je posnemanje oblik z risanjem in pozneje oblikovni narek (t. j. risanje po spominu). Iz kratke, enostavne povesti se vzame znak ali lik, ki ga misli učitelj podati otrokom. Oblikujejo ga z ilovico, polože s palčicami. Nato ga narišejo na tablo in nazadnje na tablice. Umevno je, da se za te jemlje le oblike iz življenja.

Za te vaje je izdal strokovni učitelj Hampel-Hohenelbe preizkušen načrt. Prične s krogom. Majhni krogi, ki se v svrhu orientacije rišejo zgoraj, spodaj, na desni, na levi. Primerne so tudi za utrjevanje številnih pojmov: mnogo, malo, več, manj, eden, dva, tri itd. — Risanje stoječe črte. Vojaki: vrsta stoječih valjev iz ilovice, vrsta palčic, vrsta stoječih črt. Večja in manjša stoječa črta: mati in otrok gresta na izprehod. Večja črta, na vsaki strani več manjših stoječih črt: Učitelj gre z otroki v cerkev. Dve večji, tri razno dolge črte: Družina, oče, mati in trije otroci gredo na izprehod. — Risanje ležeče črte. Več v vrsti ležečih črt: vojaki počivajo. Ena večja, ena manjša ležeča črta: mati in otrok spita. Dve daljši, tri krajše črte: družina počiva v senci. Različne palice leže na tleh. — Risanje stoječe in ležeče črte v zvezi: križ, kot, okence, okno, stol, miza, klop, klobuk itd. — Postranska črta in nje uporaba. Pot na hrib. Pot s hriba. Streha. Hiša. Pismo. Drevo z vodoravnimi vejami. Drevo s poševnimi vejami. Drevo s sadjem. Zvezda. Lestva. Zastava. — Krog z uporabo. Žoga. Jabolko (celo in polovica). Klobuk s peresom. Palica. Dežnik. Mesec

Solnce. Glava. Gnezdo. Zobe. Zanjke. Žaga. — Risanje življenskih oblik iz pisalnih sestavin: Žagini zobje. Kakor hitro znajo otroci delati lepe zobe, vadijo med črtami. Bič: tanka in debela črta. Gnezdo (brez jajčec in z jajčki). Kup peska ali sena: oba loka. Kača: vijuga. Zanjke. Zanjka in lok. Te vaje so v pripravljalnem razredu z drugimi vajami vred odmerjene za dobo enega leta. V prvem razredu zavzemo par mesecev.

(Dalje prih.)

Pomočki vzgojnega pouka.¹

Ljudmila Vider.

Vzgojni vpliv starejših, zlasti učiteljstva na mladino, ima poleg sebe mnogo spremljajočih faktorjev, ki vzgojo deloma ovirajo, deloma podpirajo. Gotovo pa je, da sedanje življenske okoliščine vzgojo bolj kvarijo, kakor pospešujejo. Šola ima vsled tega dvojno delo: uničevati kvarne vzgojne vplive ter vsajati zdravo vzgojno seme.

Ker je pri večini vzgojnih napak iskati korenin ne le v starših, marveč globlje, jih je treba zasledovati z vso pedagoško previdnostjo, da se ne odbijejo za vzajemno delovanje ne starši ne drugi faktorji. Naj navedem vsaj nujna sredstva, ki podpirajo zdravo vzgojo:

1. Osebnost učiteljeva, njegov zgled in ugled.
2. Individualnost pri vzgoji in pouku.
3. Stik z domom.

1. Prvi pogoj in najboljše sredstvo, da se vcepijo mladini potrebne kreposti, je dober, značajan in zgleden učitelj. Otroku je treba vcepiti najprej potrebno spoštovanje do avtoritete. Kdor pa hoče to doseči, mora imeti sam ugled. Ugled si pridobi učitelj z zglednim življenjem, z natančnim izpolnjevanjem dolžnosti, s previdnim, dostojnim in uslužnim nastopom med ljudstvom. V vsem mora biti gojencem posnemanja vreden. V šoli naj zvenijo njegovi ukazi milo, a odločno in dostojanstveno. Učiteljevo povelje naj bo otrokom sveto, njegova razsodba modra, pravična in nepristranska. Pristranost, ki je velika hiba marsikaterega pedagoga, otrokom ne ostane prikrita ter globoko izpodkoplje avtoriteto učiteljevo. Pravičnega učitelja otroci vzljubijo in tudi spoštujejo. Velika zaslomba učitelja je g l o b o k a v e r n o s t. Če je sam veren, bo znal pridobiti tudi mlada srca za Boga, kar je glavni namen vse vzgoje. Uči naj otroka občudovati Stvarnika nežnih cvetk, ljubkih ptičkov, blestečih zvezdic, Stvarnika in Ohranitelja vesoljstva. Otrokom, ki tako spoznavajo in občudujejo Stvarnika, se porodi nehoté želja, hrepenenje in prepričanje, da je treba tako dobrega in modrega Stvarnika spoštovati in ljubiti. Če bodo otroci verni, bodo izpolnjevali božje zapovedi ter bodo spoštovali in ljubili tudi svoje starše in učitelje-vzgojitelje.

¹ Poročilo pri domači učiteljski konferenci v št. Vidu nad Ljubljano.

Šola mora biti slična vzorno urejeni državici, v kateri so vsi državljani složni in edini: vsi za enega in eden za vse. Vzbujaati mora v učencih prijateljsko čuvstvo, ljubezen do bližnjega. Treba je otroke navajati, da radi pomagajo drug drugemu. Zato pa je potrebna tudi krepost zgleđa. Učiteljstvo med seboj naj bo složno in v tem oziru zgledno. Otroci takoj opazijo, če ni kolegijalnosti in složnosti med učiteljstvom. Kako naj učitelj uspešno navaja otroke za medsebojno prijateljstvo, če sam prezira tovariša in sovrstnika.

2. Učitelj naj navaja učence z ljubeznivim vodstvom k neprisiljeni, prostovoljni pokorščini. Skrbi naj s prijetnimi, otroškim močem prikladnimi opravili, da bo odvrčaal misli na nerednost in vzbujal veselje do dela; navadi naj deco na točnost in red. Ker je v vsaki šoli velika raznovrstnost med otroci, če jih sodimo po zmožnostih ali po moralni vrednosti, je potrebno, da se učitelj po možnosti zanima ne samo za celokupnost, marveč tudi za posamezne učence. Nadzorovanje naj ne bo prestrogo, temveč naj ima obliko vljudnega občevanja. Učitelj naj ne vsiljuje vsake malenkosti v obliki predpisov in zakonov, ker se s tem gojencem odteguje vsaka prilika za samostojna dejanja, ker se s tem vsaj pri nekaterih neti škodljiva odpornost in ker obilica predpisov čestokrat tvori tudi obilico prestopkov; skrbi naj bolj, da zadržuje prestopke in se izogne kaznovanju. Pridobiva naj si ljubezen in vdanost učencev s tem, da se iskreno udeležuje veselja in žalosti med njimi. V kaznovanju naj bo učitelj skromen; kjer zadoščajo lažja sredstva, ni treba seĝati po ostrejših. S pohvalo naj ne bo prerazsipen, pa tudi ne preskop, ker je dostikrat vprav v tem skrita velika vzgojna sila. Treba je pa predvsem dobre discipline.

Deklice je treba še prav posebno skrbno vzgajati, ker je ženski v prvi vrsti izročena vzgoja človeštva in potrebuje zato sama vzorne telesne, intelektualne in etiške vzgoje. Ker so dekllice že po naravi šibkejše kakor dečki, zato naj se posveča posebna pozornost njih telesni odgoji. Prepreči naj se, da se jim vsled dolgega ali sključenega sedenja ne upogne hrbtenica; pri pouku v ročnih delih in pri pisanju je paziti na oko, ker dobe dekllice vsled nepazljivosti učiteljice dostikrat neprijetno kratkovidnost. Navajati je dekllice na snažnost v obleki in na snažnost vobče, ker je snaĝa prijateljica zdravja. Deklice naj se še posebno temeljito pouče v veronauku, ker so v tem predmetu največji zakoni o nraavnosti. Ročna dela naj se poučujejo praktično, krajevnim razmeram primerno. Zaradi ročnih del je tudi risanje velike važnosti. Utrjevati in razvijati dobro, odstranjevati in uničevati zlo, to je vsebina etiške vzgoje. Pri tem se je ozirati na okoliš gojencev in gojenk, na družbo, na domače in krajevne razmere, kako tudi na socialno stališče staršev. Kakšne naj bodo dekllice?

a) Deklice naj bodo vesele. — Otroci čmernih mater nimajo ne vzgoje ne mladosti.

b) Vedno naj imajo kako delo.

c) Utrjene naj bodo v odkritosrčnosti.

č) Bodo naj dobrohotne in dobrosrčne.

d) Znao naj potrpeti in zatirati v sebi vsako sentimentalnost.

e) Deklice naj bodo vljudne in prijazne, lepega vedenja v družbi, snažne, taktne v govorjenju in dejanjih.

f) Pripravljene naj bodo za težko nalogo življenja, da bodo kot vzgojiteljice pripomogle bodoči generaciji do splošne blaginje.

Socialnemu stališču sedanje dobe, ko je ženska večkrat navezana na svoj lastni zaslužek, na samohranitev, lahko pomaga šola s tem, da vzbuja v deklicah veselje do dela. Ubogo, a pridno dekle bo vedno našlo potrebno službo za obstanek.

3. Učitelj si pridobi z vestnim izpolnjevanjem svojih dolžnosti v šoli ljubezen šolskih otrok in staršev. Skuša naj pa priti večkrat tudi v stik z roditelji ter se prijazno razgovoriti glede vzajemnega delovanja za časni in dušni blagor otrok. Nič ni odveč, če si večkrat pokličemo v spomin načela vzorne vzgoje in ogledamo sadove skrbnega vzgojnega dela, da bomo radi in z veseljem izvrševali vse, kar naš stan od nas zahteva in zavračali vse, kar se ne sklada z našim poklicem. Stanovskega duha nima, kdor kot učitelj ali učiteljica ne zna ceniti visoke naloge, ki je spojena z vzgojnim delom za mladino. Ako vestno izpolnjujemo svoje stanovske dolžnosti, nas bo navdajala prijetna zavest, da nismo živeli zastonj, da smo posvetili svoje moči onim, ki se imenujejo ljubljenci božjega Učenika.

Kultura in književnost.

Pripravimo se!

600 letnica Danteeve smrti 24. sept. 1921, Kanizijeva obletnica, razne 70 letnice so v preteklih tednih navdušeno razburjale narode odmevale tudi v slovenskih listih ter pluskale s svojimi valovi celo ob šolskih prostorih in izzvene v učiteljskih krogih.

Danes čez leto dni 24. sept. 1922. pa bo važna obletnica za vse verno slovensko ljudstvo, važna pred vsem za našo Slomškovo zvezo. 60 letnica po smrti našega vzornika:

Antona Martina Slomška.

Kateremu mladino ljubju in pravemu Slovincu ne vstrepeta srce ob besedi: Pripravimo se dostojno na to slavlje!

Leta 1912. menda ni bilo večjega kraja na Slovenskem, kjer bi se ne ob-

hajala 50 letnica velikega našega vzornika. Upamo, da nam leto 1922. prinese še lepše in koristnejše slavnosti ob 60 letnici smrti onega moža, ki so že ob njegovi smrti pisali tako kakor o svetih zavetnikih in priprošnjikih ob božjem prestolu.

Pripravi se ljudstvo slovensko! Pripravite se voditelji našega naroda! Pripravimo se zlasti mi učitelji, me učiteljice, da z nežno mladino dostojno in plodonosno obhajamo 60 letni spomin tistega dne, ko je odšel Slomšek, v vrsto naših prijateljev v nebesa.

Slomšek je bil naš Dante, Slomšek je bil naš Kanizij, Slomšek je bil rešitelj obmejnih, zlasti štajerskih Slovencev. Slomšek je bil največji učitelj slovenskega naroda; dozdej ga še ni dosegel, še manj pa prekosil nobeden.

Vstanite pisatelji, pesniki, skladatelji, slikarji, pripravite ljudstvo, navdušite mladino za tega vzor-Slovenca, za ta biser moža, za ta kristalno čisti kremenobjekleni značaj. Mož nam treba. Značajev nam manjka.

Besede mičejo, zgledi vlečejo. Anton Martin Slomšek je pač najlepši zgled naši mladini, voditeljem naroda, naši duhovščini, nam vzgojiteljem in učiteljem. Zatopimo se to zimo v Slomškove spise, poglobimo se v njegovo bogato življenje. Spominska knjiga ob stoletnici njegovega rojstva, ki nam jo je podarila Mohorjeva družba 1900. nam nudi bogatega gračiva, če nimamo Slomškovih originalov.

»Slomškova zveza« sama naj se pa to leto ojači, dvigne, razširi, poglobi in dela po izreku Slomškovem:

»Sveta vera bodi nam luč
Materni jezik bodi nam ključ
K zveličavni narodni omiki.«

Leta 1922. naj se zbero velike množice Slomškovih častilcev in posnemalcev na Slomu, kjer še stoji njegova rojstna hiša in na grobu, kjer bi se lahko dostojno olepšala kapelica (odstranil nemški napis) v Olimjah, kjer je pel svojo novo mašo, v Senju, kjer je dovršil gimnazijo in na vseh krajih, kjer je osebno deloval Slomšek.

Ob Slomškovi 60. letnici naj se z novimi upi dvigne slovenski Korotan naj se ojači in poživi Mohorjeva družba, ko bo dostojno počastila svojega očeta.

Naj bi ne bilo Slovenca, Slovenke, ki bi ne obhajal prihodnje leto Slomškovega spomina. Slomšek je zvezda, ki nam bo ožarila vse leto 1922. zlasti pa dvignila mladinoljube k najlepšim večnim idealom, za kojimi stremljenje je osrečevalo njega in bo tudi nas.

M. St.

Misel J. J. Strossmayera. Mi Slavenci ne čemo izvršiti velikog onog poslanstva u Evropi ni u Aziji, ako nismo jedno. Sve nevolje naše dolaze nam od nesloge naše. Jedino jedinstvo moglo bi nas spasti... Jedinstvo, sloga i ljubav

našeg naroda bila mi je i jest mi i sad jedina i najveća želja na ovom svijetu. Ja sam za to jedinstvo, za tu slogu i ljubav vazda mislio, vazda radio, pa ma da su me mnogi radi toga krivo sudili i osudili. A za to jedinstvo naroda našega ja sam pripravan i život svoj žrtvovati. Narod nam je siromašan, biju ga teške nevolje, narod nam ne ima prijatelja, ali svemu će se dati pomoći, ako dođemo do sloge i ljubavi, ako dođemo do jedinstva. I ja kada se budem rastajao s ovim svijetom, poslednja će mi molitva biti za jedinstvo naroda mog... Svemogućij vječnij Bože, smiluj se momu dobromu narodu i ujedini ga!

Nalezljive bolezni. Sestavil dr. E. Mayer. V Ljubljani, 1921. Izdal zdravstveni odsek za Slovenijo v Ljubljani kot prilogo k listu »Zdravje«. Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. — V uvodu je omenjeno: »Med ljudstvom ni povsem jasnih pojmov o nalezljivosti različnih bolezni: zato je boj zoper nalezljive bolezni marsikdaj zelo težaven. Ravno tisti, ki so v prvi vrsti poklicani, da bi točno sodelovali zoper razširjanje nalezljivih bolezni, drže dostikrat križem roke ali pa naravnost nasprotujejo oblastvenim odredbam. Toda v boju zoper nalezljive bolezni morajo sodelovati vsi prizadeti činitelji, zakaj vsi ukrepi ne pomagajo nič, ako se vestno ne izvršujejo... Naslednja poglavja navajajo vire nalezljivih bolezni, načine, kako se razširja o in pomočke, ki jih imamo zoper nje.« — Knjiga je zelo poučna ter važna za učitelja, da prav pojmuje nalezljive bolezni, ki se tolikrat razpasec med ljudstvom. Za prihodnje izdajo priporočam, da sestavitelj pri nekaterih boleznih kaj več pristavi za zdravljenje (terapijo) teh bolezni, ker je to pri tako med ljudstvom razširjeni knjigi tudi praktično koristno. Zastovalo bi na nekaterih mestih le nekaj več stavkov za prvo pomoč, n. pr. proti griži nekako takole: »Ne pij vode, ker sledi lahko gotova smrt. Voda pomnoži bakterije, enako mleko, jajca, kruh sploh beljakovine. Prav dober je ruski čaj z rumom ali s konjakom, za jed pa prežganka, riž. Vina se varuj. Ako v nekaj dneh bolezen ne poneha pokličij zdravnika.« Tako pa prihajajo v hišo k bolniku osebe s čudnimi zdravili, ki samo zavlačujejo bolezen, a zdravnik pride navadno prepozno, oziroma, ko je druga družina ali okolica že veliko bolj okužena. To so letos, ko je bila ta bolezen tako silno razširjena, ljudje zelo občutili, zato vedo ceniti hitro pomoč in vsak dober nasvet na pravem mestu.

F. F. L.

Društvena in stanovska kronika.

Usposobljenostni izpit za poučevanje slovenske stenografije na srednjih in njim sorodnih šolah so dne 26. oktobra napravile učiteljice v ljubljanskem uršuliškem samostanu s. Kanizija Fricelj, s. Imakulata Leben, s. Serafina Žagar, vse tri z odličnim uspehom, in m. Leona Zupanc z dobrim uspehom. Izpraševalno komisijo je ustanovilo poverjeništvu za uk in bogočastje dne 21. jan. 1920. Dosedaj je napravilo izpit vsega skupaj 6 kandidatov in kandidatinj.

Občni zbor Slomškove zveze se vrši v sredo 28. decembra v Ljubljani (v Rokodelskem domu) in dan prej istotam pozdravni večer. Dnevni red bo pravočasno objavljen v časnikih.

Poročilo o odborovih sejah »Slom. zveze«.

11. seja, 5. 7. 1921. — Poročilo štajerske podružnice se vzame na znanje. — Odbor za kat. shod kamniške dekanije prosi za sodelovanje. Se odstopi kamniški podružnici. — Ponudba Jug. strok. zveze se predloži prihodnjemu občnemu zboru. — Razgovori in posveti o naraščanju. — Nominacija predavateljev, ki naj se pridobe za socialni tečaj. — Sklep centrale, da za deva učiteljstva preišče podružnica dotičnega okraja. — Izstop: Pavla Troha, Sv. Lovrenc na Pohorju. — Slučajnosti.

12. seja, 20. 8. Žalna seja ob smrti kralja Petra I. Osvoboditelja. — Predsednik v gorkih besedah označi življenje blagopokojnega vladarja kot človeka, junaka in osvoboditelja. Slavi ga kot ustanovitelja velike Jugoslavije. Povdarja zlasti njegovo globoko vernost, ki nas prav posebno zbližuje z njim. K sklepu pozove, da odborniki zakličejo velikemu pokojniku trikratno slava. Odborniki, ki so stoji poslušali žalni govor, se z navdušenjem odzovejo pozivu. — Predsednik se je vpisal na pokrajinski vladi v listo sožalnic. Sklene pa se odposlati na kabinetno pisarno sožalno brzojavko sledeče vsebine: Kabinetni pisarni, Beograd. Katoliško učiteljstvo Slovenije, včlanjeno v Slomškovi zvezi, izraža svoje najgloblje sožalje ob smrti kralja Petra Velikega. Pri njegovi

rakvi prisega neomajno zvestobo novemu kralju. — Izvršitev tega sklepa se poveri tajnici.

Eno uro pozneje istega dne je bila 13. odborova seja. — Predsednik poroča o umrlem članu J. Cenčiču. Oriše njegovo življenje kot učitelja, katoličana in najblažjega človeka. Odborniki zakličejo slava njegovemu spominu. — Predsednik poroča o socialnem tečaju na Brezjah. — Določitev časa za prihodnji občni zbor: v božičnih počitnicah. — Slomškova zveza zahteva preiskavo o delu svojih članov. Se napravi vloga na viš. šolski svet. — Ponudba za izdajo drugega zvezka se preloži za poznejši čas. — Centralni odbor se pridruži sklepu neke podružnice o izključitvi neke članice. — Izstop: J. Jarh Sv. Rok ob Sotli. — Slučajnosti.

14. seja, 1. 10. — Zahteva Slomškove zveze, da se nobenega učitelja ne prestavi (disciplinarno) brez preiskave. Se poroča na merodajno mesto. — Ureditev uprave. Sklene se takoj iztirjati zaostalo naročnino. — Sklep, da izdelajo podružnice imenike svojih članov in se pripravijo za občni zbor, se naznani podružnicam. — Podružnični predsednik ljubljanske podružnice je dosedanji podpredsednik J. Wagner. — Pismo knezoškofa se z veseljem vzame na znanje. — Vstop: 1. Živko Lindič. — Slučajnosti.

15. seja, 2. 11. — Določitev dnevnega reda za občni zbor. Sklene se: občni zbor 28. decembra. Prejšnji dan na večer pozdravni večer s petjem in sodelovanjem članov konzervatoristov. — Zborovanje se začne s sv. mašo pri frančiškanih. — Predsednik predloži odboru Silvestrov kuplet. — Prečita pismo iz Ribnice. — Zaradi draginjskih doklad je napraviti prošnjo na pristojne oblasti. — 3. Izstop: 1. Hladnik Fr., Žiri, 2. Istenič Jozefa, Kolovrat, 3. Štefanija Klovar (ni naznanila svojega bivališča, zato se ji ne more dostaviti potrdilo o izstopu). — Slučajnosti.

Vsem šolskim vodstvom se priporoča naročiti za prih. šolsko sezijo črnilni ekstrakt »Efezin« ki da najboljše črnilo, ne maže in ne naredi gošče, ter je tudi radi izborne kakovosti najceneje. Vsa šol. vodstva, ki bi ne imela zaupanja, naj se informirajo pri šol. vodstvu na Vrhniki. Radi podražene poštnine in carine je letos ekstrakt za 50 K pri kg dražji a je zato izdatnejši. Priporočamo tvrdko R. Cotič na Vrhniki kot solidno; ter opozarjamo na oglas v današnjem listu.

Prošnja. Učiteljski zbor deške in dekliške meščanske šole v Trziču je sklenil, da najame za nabavo in prireditvev otroškega gledališkega odra v šolski telovadnici na naslov »Šolarska Akademija« posojilo v znesku 20.000 K (dvajsettisoč kron). Za posojilo jamčijo člani učiteljskega zbora po številu 10 in se vrne najkasneje v treh letih. Tem potom se obrača učiteljski zbor na javnost, zasebnike in denarne zavode z uljudno prošnjo, da stavijo ponudbe in pogoje za posojilo. Zadeva otroških gledaliških odrov je eminentno vzgojnega pomena, zato pričakuje učiteljski zbor z vso gotovostjo, da se prijatelji šole odzovejo. V ta namen se sprejemajo tudi darila in se imena darovalcev objavijo v časopisih.

Ravnateljstvo meščanske šole v Trziču, dne 15. oktobra 1921.

Albin Lajovic, ravnatelj.

Listnica. Neki učiteljski knjižnici manjka »Slovenski Učitelj« 1920, št. 11/12. Ako ima kdo to številko, da jo lahko pogreša, se prosí, da jo pošlje upravništvu »Slomškove zveze«. — Dopisnike na vodstvo organizacije prosimo, da priložijo vselej znamko, ako želijo kak odgovor.

Popravek. V zadnji številki na ovitku je bilo pri poročilu iz seje višjega šolskega sveta dne 22. septembra izpuščenih v sredi nekaj vrstic, namreč: Avgust Rejec je bil stalno imenovan na Vačah, Antonija Kovačeva v Višnji gori, Olga Delkotova v Žalni, Rado Janežič (nadučitelj) na Polici.

Za nagrobni spomenik kan. in prof. Ant. Kržiču so darovali :

P. n. učiteljstvo v Dobropoljah 660 K (i. s. po 100 K: gg. Jaklič in Kržič, gđc. Žebretova, po 40 K gđc. in gg. Filipič, Jugovic, Martinc, Perko, Robida, Schweiger, Žumer); Vzaj. pos. 500 K; p. n. učiteljstvo v Mokronogu 260 K, v Borovnici in na Vrhniku po 230 K; po 200 K; p. n. učit. deške osn. š. v Ribnici, zavod Lichtenthurn, prof. dr. Pečjak, p. n. uršulinke v Ljubljani 170 K; gg. kaplani v Kočevju 128 K; po 120 K; p. n. učiteljstvo dekliške osn. š. v Ribnici in osn. šole v Radečah; po 100 K; p. n. učiteljstvo v Sp. Hrušici, na Bledu, v Žužemberku, v št. Petru p. N. m., v Slivnici, š. sestre v Repnjah. Marijin dom v Kočevju, učiteljšče š. sester v Mariboru, Gospodarska Zveza, gg. tovarnar K. Polak, ravn. Lavtižar, naduč. Rado Janežič in g. soproga, uč. A. Peterlin, kan. Nadrah; po 90 K; p. n. učit. v št. Lenartu v Sl. gor. in Cerkljah na Dol.; po 70 K; g. st. prošt Kalan in p. n. učit. dekl. osn. š. za okolico v Ptuj in osn. š. v Mengšu; po 60 K; p. n. učit. v št. Juriju v Sl. g., Poljčanah, Rušah, Šmarjeti in Šmarju (Sap), gđc. učiteljice Mar. Jeglič, Alf. Lindtner, Iv. Mrhar, prof. dr. Perne in Jern. Pavlin; po 50 K; p. n. učiteljstvo dekl. š. v Sl. Bistrici, Dol. Logatcu, Stranjah in na Gomilskem, š. s. a. N. D. v Šmihelu, gg. naduč. Bohinc, Dolgan, Grudnik, ga. prof. Mar. Štupca, gđcne. učit. P. Krušič, M. Kovač, M. Šircelj, g. učit. na zas. šoli v Česnjicah, univ. prof. dr. A. Ušeničnik in prof. dr. Janežič, žup. Šoba in Vrhovec, kat. Kogej in Zaplotnik; po 40 K; p. n. učit. v Ormožu, Vuzenici in na Zid. mostu, g. ravn. Slapšak, naduč. Štrukelj, Lobe, Pirkovič, Pečnik, Intihar, učit. R. Wagner, Lužnik, Šumer, Vrbinc, neim. g. iz št. Ruperta, ga. P. Bohinčeva, gđc. M. Rohrmannova, tvrdka Dolenc, ga. ravn. Klavžarjeva, ga. M. Kržišnikova, gđcne. učit.: J. Wrischer, P. Obersnu, P. Lampe, Kar. Hann, A. Zavašnik, E. Kaligar, A. Somrak, A. Fatur, J. Draksler, P. Peternelj, H. Raunicher, M. Trstenjak, J. Klemenčič, Fr. Sušnik, H. Černe, naduč. A. Klavžar, K. Kromar, št. Klovár, J. Primožič, M. Papler, A. Hiršman, Fr. Rihar, A. Kosec, gg. prof. Vadnjak, nadzornik Novak, ravnatelj Lajovic, poslanec Škulj, Još. Lončarič, kanonika dr. Opeka in Ferjančič, univ. prof. dr. Fr. Ušeničnik, dr. Grivec, dr. Srebrnič, prof. b. dr. Dolenc, profesorji Hutar, Iv. Dolenc, dr. Jere in Mlakar, svetnika Dolinar in Potokar, župniki Dekosti Lebar, Natlačen, Ant. Žnidaršič, kaplana Pavlič in Rihar. — Po 30 K: p. n. učit. dekl. šole v št. Juriju ob j. žel.; učiteljstvo v Mozelju, Zg. Polskavi, na Studencu pri Krškem, gg. nadučitelja Hren in Sežun, gđcne. učit. A. Ojstriš, E. Volič, H. Kovačič, M. Majer, gg. m. župan dr. Hrašovec, pis. Finžgar, msgr. Steska, svetnika Čadež in Čerin, un. prof.

dr. Fabjan, žup. A. Pfajfar in Rajčević. — Po 20 K: ga. Dolenc-Hofbauer, gđc. M. Reissnerjeva in Fanči Fonova, gg. naduč. in učit. Lilia, Starc, Vodopivec, Klanšek, A. Likar, J. Kržič, Brglez, Prijatelj, Ravnikar, Hegler, gđc. učit.-vod. M. Kleinmajer, S. Hubad, St. Fačanel, M. Vidmar, K. Kleč, J. Černe, H. Petsche, J. in A. Krapš, T. Rendl, E. Žerjav, M. Bitenc, T. Werne, M. Sodnik, M. Mehle, Fr. Bezljaj, M. Močnik, M. Vardjan, J. Jačger, M. Jurčič, J. Bizjak, M. Povh, V. Sever, M. Sušnik, L. Trost, K. Hvala, Al. Jeglič, J. Klanšek, Kl. Likar, A. Hitzl, M. Habe, A. Albrecht, K. Drol, Ag. Bregar, uršulinke v Mekinjah, š. v. Vače, gg. kan. dr. Svetina in Lavrenčič, dekan Koblar, profesorji Pengov, Premrl, dr. Medved, dr. Knific, Komljanec, dr. Žerjov, dr. Kovačič, spir. Jurhar, gg. župniki Cegnar, Poljak, J. Pfajfar, Mikuš, Langerholc, Val. Oblak, svet. Bernik, Jos. Novak, Fr. Škulj, Širaj, Zore, Tomažič, Štrukelj, Šašelj, Kramar, Zevnik, Zbašnik, kaplana Šušteršič in Vesenjak; po 15 K p. n. vodstvo deške šole v Kamniku in Šmihelu, v Vranji peči in pri Sv. Tomažu (Ormož), gđc. učit. Sl. Vencajz, G. Sedlak, M. Šalamun, A. Krulc, gg. naduč. Jordan in Brezovar, žup. Golmajer in Nagode; po 10 K: š. v. Hoče, gg. naduč. in učit. ravn. Heric in Lunaček, Hladnik, Kalan, Lovšin, Pertl, Stabler, Ivanuš, Knific, Kramar, Kristan, Stoklas, Završnik; gđc. učit. ravn. Zemme, T. Škulj, P. Baudek, J. Cerar, R. Jeraj, M. Jarc, M. Pezdir, R. Krapš, A. Kraker, M. Vencajz, Lj. Umberger, A. Matanovič, A. Mach, B. Valenta, J. Cegnar, E. Razlag, M. Vester, L. Roth, E. Čada, M. Pavlovčič, Lj. Skrbinšek, M. Vodošek, R. Žolgar, gg. dekana Plantarič in Rihar, svetn. Brenc, župniki Čuk, Dobnikar, Meršolj, M. Novak, Vid Pavlič, Štraki, dijak A. Vogrinec; 4 K: naročnik »Vrtca« Jan. Bizjak. — Nabrana vsota 10.398 K. Vsem plemenitim darovalcem najlepša hvala! Odbor ne misli na kak izreden spomenik; želel bi le zaslužnemu pokojniku, ki je vse svoje imetje daroval revnemu dijaštvu, oskrbeti ličen grob, primeren kraju, na katerem je pokopan, Gospa P. Bohinčeva je okrasila grob s cveticami in mu dala napraviti kamenit sklep; tako je grob za prvo silo urejen. Ličen (ne bogat) spomenik pa bi stal 20—30.000 K. Zato odbor za Kržičev spomenik še nadaljnje darove hvaležno sprejema.

Ljubljana, dne 20. septembra 1921.

Ravnatelj J. Slapšak, preds. odbora.

Dr. J. Demšar, blagajnik.

OCIAS

SOLSKIM VODSTVOM!

Črnilni ekstrakt »Elezin«, najbolje in najceneje črnilo, se priporoča za bodočo šolsko sezono. Vse šole, ki so ga že naročile, so z njim popolnoma zadovoljne. Cena 1 dozi od $\frac{1}{2}$ kg, ki da 20 l Ia pisarniškega in do 35 l šolskega črnila. 200 K. Dve dozi ali 1 kg ekstrakta 350 K prosto carine in poštnine. Za male šole se priporoča naročiti 1 karton z 24 vrečicami po $\frac{1}{4}$ litra črnila za 72 K.

Razpošilja: Rudolf Cotič, Vrhnika.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Uredništvo (F. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ulica 5/I. Upravištvo (Jul. Slapšak) je v Mostah pri Ljubljani. Naročnina znaša 50 K, društvena članarina je 70 K. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije in naročnino pa upravištvo.

Last »Slomškove zveze«. — Oblastem odgovoren I. Labernik, učitelj na Rakovniku.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.